

ЕКОЛОГИЧНИ ТЕНДЕНЦИИ В ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2014–2020 г.

Красимир Кръстев, Мария Михайлова - Тонева

Институт по животновъдни науки – Костинброд

РЕЗЮМЕ

Общата селскостопанска политика на Европейския съюз (ЕС), създадена през 1962 г., е първата и напълно интегрирана политика на Общността, спомогнала за изграждане на единен Европейски пазар. През своята повече от петдесетгодишна история тази политика е претърпяла еволюция. Целта на настоящата статия е да се разгледат по-подробно екологичните тенденции в ОСП на ЕС през периода 2014–2020 г. и да се посочат мерките, които ЕС предприема за намаляване на вредните последствия от измененията в климата, загубата на биологичното разнообразие, нерационалното използване и замърсяване на природните ресурси (вода, въздух, почва), както и от изчерпване на природните горива.

Ключови думи: екологични тенденции, Обща селскостопанска политика, Европейски съюз

Общата селскостопанска политика (ОСП) е една от най-важните политики на Европейския съюз (ЕС), създадена през 1962 г. **Екологично насоченото земеделие** заема голям дял в ОСП, особено в контекста на нарастващото търсене на храни в световен мащаб и справянето с последствията от промените в климата. Поддържането на екологосъобразно земеделие е важен приоритет на Общата селскостопанска политика. Селскостопанските производители, които **прилагат земеделски практики за поддържане на ландшафта**, за възстановяване и поддържане на специфични местообитания и биологичното разнообразие, и за управление на природните ресурси, трябва да бъдат **насърчавани**.

През повече от петдесетгодишната си история ОСП се развива в съответствие с икономическите промени, като на настоящия етап реформите са насочени към нейното пазарно ориентиране и утвърждаване прилагането на устойчиви методи на земеделие, опазващи околната среда и ландшафта, и подобряване качеството и безопасността на храните.

Основните инструменти на ОСП са директните плащания и пазарната подкрепа на земеделските производители (Първи стълб на ОСП) и политиката на развитие на селските райони (Втори стълб на ОСП).

В Доклада на Европейската комисия относно ОСП (2014) се отбелязва, че екологично устойчивото земеделие, при което природните ресурси се използват благоразумно, е от съществена важност за производството на храна и за качеството ни на живот както днес, така и в бъдеще. Селските стопани, от една страна, трябва да произвеждат храна, а от друга – трябва да опазват природата и биологичното разнообразие. За да се избегнат отрицателните странични ефекти от някои земеделски практики, ЕС предоставя стимули за по-устойчиви и по-екологосъобразни начини на работа.

През 1992 г. е приет принципът за устойчиво развитие и производителите се насърчават да работят по по-екологосъобразен начин.

Новата реформа през 2003 г. прекъсва връзката между субсидиите и производството.

Стопаните получават плащания, подпомагащи доходите им, при условие, че се грижат за земеделската земя и изпълняват стандартите по отношение на околната среда, хуманно отношение към животните и безопасността на храните.

През периода 2007–2014 г. ОСП засилва конкурентността на селскостопанския сектор, насърчава иновациите и устойчивото земеделие, подпомага заетостта и растежа в селските райони. Концепцията за устойчиво развитие е присъща на земеделието, защото от това, доколко то е икономически ефективно, екологично съвместимо и социалноотговорно, зависи благосъстоянието и начинът на живот не само на заетите в него, но и на потребителите на земеделски продукти.

Новата ОСП на ЕС (2014–2020) – включва мерки, свързани с климатичните промени, управлението на водите, използване на възобновяеми енергийни източници и опазване на биоразнообразието.

В Доклада, относно бъдещето на ОСП след 2013 г. (2010) на Комисията по земеделие и развитие на селските райони, се определя, че селското стопанство разполага с добри позиции за значителен принос в борбата с изменението на климата, като продължи да намалява своите емисии и газове, предизвикващи парников ефект, и увеличава поглъщането на въглерод. В селското стопанство е постигнат значителен напредък за намаляването на емисиите на парникови газове и по-общо за справянето с проблемите на околната среда (управлението на водите, почвите, биоразнообразието, биомасата и т.н.), но тези усилия трябва да продължат, с цел по-добро приспособяване на производствените методи към по-устойчиво развитие, което е по-ефективно в икономическо, екологично и социално отношение.

В Националната стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014–2020 г. се посочва, че развитието на българското земеделие не може да се разглежда изолирано от външни фактори. Това са глобални процеси и тенденции като: увеличаване на населението, недостиг на храни

и фураж, нарастваща нестабилност на цените в световен мащаб; изменения в климата; замърсяване на околната среда; икономическа и екологична криза; изчерпване на природните ресурси от вода, почва, биоразнообразие; демографски проблеми; проблеми с болестите при животните и човека; ангажменти за изпълнение на общностни цели и приоритети на ЕС; по-високи изисквания и очаквания на потребителите за консумация на безопасни продукти и храни.

Намалението на емисиите може да се постигне без намаляване на производството, на първо място, чрез по-пълно използване на съществуващите знания, технологии и добри практики. Мерките и проектите за по-ефективно използване на азотните торове, оптималното използване на водните ресурси; управлението на животинските отпадъци; увеличаването на дела на възобновяемите източници на енергия не само намаляват парниковите газове, но и съкращават разходите за единица продукция и имат положителен екологичен ефект. Такъв ефект имат и технологиите за почвена обработка, които намаляват разходите на енергия и запазват в по-голяма степен почвеното плодородие.

Научните изследвания в областта на прецизното земеделие, използването на торовете и новите фуражи, новите технологии за отглеждане на животните и третиране на отпадъците имат съществен принос за намаляване на въглеродните емисии.

Намаляването на вредните емисии зависи преди всичко от фермерите. С тази си дейност те създават публични блага и трябва да бъдат възнаградени за това. Това е в интерес на фермерите, селските общности и на обществото като цяло.

През тази година в България са въведени изискванията на кръстосаното съответствие на животните. Те обвързват директните плащания на земеделските стопани с прилагане на едногодишни практики, свързани със спазването на високи стандарти по отношение на опазването на околна среда, водите, общественото здраве, здравето на животните и растенията.

В Стратегията за развитие на животновъдството на България до 2020 г., в условията за членство в ЕС, то не може да бъде разглеждано откъснато от процесите в развитието на отрасъла на европейско ниво, в това число и от прилаганата политика за постигане на заложените цели в нея до 2014 г. и след това, а именно:

- осигуряване на продоволствената сигурност на населението (жизнеспособно производство на храни);

- поддържане на заетостта;

- постигане на балансирано териториално развитие;

- въвеждане на иновативни технологии;

- опазване на околната среда и организиране на екологосъобразна животновъдна дейност;

- намаляване въздействието на климатичните промени и приспособяване към тях.

Според авторите на Стратегията за развитие на овцевъдството и козевъдството във връзка с климатичните промени, породният състав на овцете и козите трябва да е съобразен с адаптационните способности на животните, да се изградят системи за управление на храненето им, с намаляване на възможностите за отделяне на въглеродни емисии в атмосферата, и да се разработят нови или подобрени пасищни тревни смески, които да издържат на засушаване.

Биологичното земеделие, според Апостолов и кол. (2013), е важен приоритет в политиката за развитие на земеделието в Република България и един от акцентите на Общата селскостопанска политика за периода 2014–2020 г. Насърчаването на земеделските производители за преминаване към/или поддържане на биологичното земеделие допринася едновременно за:

- опазване на околната среда – укрепва агро-екосистемите, опазва биоразнообразието и предоставя възможност на бъдещите поколения да се възползват от съхранената природа;

- производство на здравословни храни – тази форма на земеделие отговаря на нуждите на нарастващия брой потребители, тъй

като използва безопасни и прозрачни методи на производство;

- социален ефект – създава заетост в селските райони и повече работни места, в сравнение с конвенционалното земеделие.

Според Арабска (2012) България е една от най-богатите на биологично разнообразие страни в Европа. Богатото наследство от културни и диворастящи растения и животни е съчетано с прекрасен ландшафт. В комбинация с плодородието на почвите и чистотата на водите, те са предпоставка за успешното развитие на биопроизводството.

По данни на Програмата за развитие на селските райони (2015) през последните години нарастват площите, обработвани по методи на биологичното производство в България. През 2012 г. сертифицираните площи са 11 974 ха, а площите в преход към биологично земеделие са 27 164 ха. и те са почти 3 пъти повече спрямо 2007 г., което е 0,8% от използваната земеделска площ. Над 90% от биологичните ферми се намират в планински райони, като в голямата си част това са малки, семейни ферми.

Статистическите данни през последните години показват, че съществува потенциал за увеличаване на дела на биологичното животновъдство у нас. Към края на 2012 г. се отглеждат 9 175 бр. овце, 1 173 бр. говеда и 2 831 бр. кози. През настоящия програмен период (2014–2020) Мярка 214 „Агроекологични плащания“ ще продължи подпомагането на биологичното растениевъдство и биологичното пчеларство, но в допълнение към тях се предвижда подпомагане на биологичното отглеждане на ЕРД и ДРД.

Йовчевска (2014) в проучване на екологичната култура на селскостопанските производители прави извода, че екологичната парадигма се вгражда в основата на новата ОСП. Селскостопанското производство не трябва да нарушава баланса в екосистемите, трябва да способства за намаляване на загубата на биоразнообразие, да опазва околната среда, да произвежда екологично чиста храна, при съхранен ландшафт и природата. Основна роля в това отношение имат

продуцентите на селскостопанската продукция.

Според Башев (2014) анализът на екосъстоянието и рисковете в селското стопанство показва, че е масово разпространена неустойчива експлоатация на природните ресурси, загуба на биоразнообразие и агро-екосистеми, деградация на земите, замърсяване на водите и въздуха, и т.н. Нещо повече, прилагането на „общите“ политики и екоинструменти на ЕС има нееднакъв резултат в „специфичните български“ условия.

Славов и кол. (2012) посочват, че общата селскостопанска политика (ОСП) е изправена пред редица предизвикателства, които налагат ЕС да предприеме стратегически важни действия за бъдещето на селското стопанство и селските райони в дългосрочен план.

ОСП ще отговори ефективно на тези предизвикателства, ако са налице отговорни икономически политики и устойчиви публични финанси, които да допринасят за постигане на целите на ЕС (Европейска комисия, 2010), като гарантиране продоволствената сигурност на европейските граждани с качествена, стойностна и разнообразна храна, произведена в съответствие с изискванията за устойчиво развитие, при опазване на селската среда и биологичното разнообразие, и намаляване на последиците от изменението на климата.

България затвори преговорите с Европейския съюз по глава „Околна среда“ през 2002 г., с което се задължи да приведе всички сектори на икономиката си, в т.ч. животновъдството, в съответствие с европейските изисквания. Според Кръстев (2011) разликите в проблемите, които възникват при критични ситуации в отрасъл „Земеделие“, в т.ч. животновъдството и останалите стопански клонове, са заложили в дълбоките им същностни различия: пространственост, оборудване, технологии на производство и др. Определящ фактор в това отношение за селското стопанство е обстоятелството, че то се реализира на базата на биологични обекти: растения, животни, растителни и животински суровини и получаваните от тях с разностранно предназначение продукти, които са лесно уязви-

ми от биологични, физични, химични и други негативни фактори. При това е доказано, че най-големият дял на загубите в селското стопанство се формира от неблагоприятните въздействия с климатично естество, предимно резките метеорологични колебания, провокиращи разнородни по вид, дълготрайност и мащабност природни бедствия. Когато става въпрос за икономически загуби в селското стопанство, в т.ч. животновъдството, не трябва да се подценява нито една от съществуващите възможности за генерирането им.

Проблемите, възникнали в селското стопанство в резултат от климатичните аномалии през последните години, имат своето обяснение. По данни на ФАО, направените анализи за периода 1992–2013 г. показват, че 90% от всички стихийни бедствия са с хидрометеорологичен произход и във висока степен негативни за този фактор. Експерти на ФАО констатирали, че стихийните метеорологични процеси, които предизвикват различни бедствия, са с тенденция на нарастване и се очаква да доведат до значителни загуби на видове и хабитати. Световната метеорологична организация (WMO) определя екстремалните явления на времето и климата като особено рискови. Сравнимо тревожна е и прогнозата на Европейската агенция по околната среда (ЕАОС), според която в края на настоящото столетие се очаква средната температура в Европа да се увеличи с 2 до 6°C над нивото от 1990 г. Това несъмнено дава своето отражение и в селското стопанство. Според Латинов (2008) това се потвърждава от ставащите в разширен географски ареал учестени по брой природни бедствия, особено през последните години на миналия век. Вече не става въпрос за случайни явления, а за трайни тенденции в промяна на климата на планетата. Всяка стопанска година крие рискове от метеорологично естество за производството в селското стопанство. Невъзвратими загуби могат да се генерират както от локалното проявление на метеорологичните фактори, така и от тяхното по-далечно и мащабно отражение (Бъчварова и кол., 2008).

Според Найденов (2010) промените в климата и загубата на биологичното разнообразие са сериозен сигнал за предприемане на незабавни мерки. Биологичните храни и земеделие са един печеливш подход към постигане на устойчиво развитие. Секторът е от най-иновативните и предлага решения за смекчаване на климатичните промени, и отговорно използване на природните ресурси: вода, енергия и почва. От друга страна, органичните храни имат до 57% по-високи нива на хранителна стойност от конвенционалните.

Основен приоритет на ОСП е безопасността на растителните и животинските храни и опазването на околната среда. Производството на безопасни хранителни продукти се налага от повишената възискателност на потребителите. Според Лиджи и Горинов (2010); Григорова и Петкова (2011) в България съществуват добри възможности за производство на органични животински продукти, независимо от по-високата им себестойност. Проучвания с такава насоченост на Ondrasovicova et al. (2004) показват, че кравите, отглеждани в биологични ферми, имат значително по-ниска млечна продуктивност, в сравнение с тези, отглеждани при условията на конвенционалното говедовъдство. За сравнително по-ниска млечност при биологично отглеждани крави съобщават в проучванията си и Ellis et al. (2005). По-широко вариране на млечността при крави, отглеждани в биологични ферми, показват изследванията на Toth and Szente (2004); Haas and Bapst (2004); Sloniew et al. (2005).

Екологичните параметри на сградата са надежден критерий за оценка на производствената среда и до колко изборът на съответната технология е подходящ и икономически ефективен (Николов и Николова, 2003; Кръстев, 2012; Гайдарска и Игнатова, 2013). Според Динкова (2013) планирането, създаването и оборудването на животновъдни сгради имат важна роля, тъй като решенията при тях дават възможност животновъдството да стане по-ефективно. Сградите, в които се отглеждат животните, са изградени

предимно от инертни материали, най-често предназначени за защита на животните. Те представляват структури за производство на храни и като такива трябва да осигурят напълно контролирана среда по отношение на светлина, температура, влажност на въздуха, въздушни течения, канализация, състав на въздуха, шум, вредни газови емисии и други показатели. Правилното изграждане и обособяване на животновъдните сгради е в основата на изискванията, формулирани от Общата селскостопанска политика на Европейския съюз. При изграждане на сгради за крави се отчитат условията, при които ще функционират (температура, висок процент на влажност на въздуха, вредни газове – амоняк, сероводород, въглероден диоксид и др.). На практика тези показатели са често над стандарта, което оказва отрицателно въздействие върху материалите на сградите и значително намалява продуктивността и плодовитостта на стадото. Ето защо, проектирането на животновъдни сгради, от една страна, зависи от начина на производство и съхранение на селскостопански продукти, а от друга страна, се отразява на цената на животинската продукция. Например основният разход (50–56%), участващ в цената на млякото, е храната, а интензивността на прием на фураж до голяма степен зависи от вътрешната среда. Така начинът на изграждане на сградите за животни се оказва в пряка връзка с рентабилността на животновъдството (Кръстев, 2011).

В тази връзка е важно да се знае, че органичният тор, за разлика от отпадъците в другите отрасли на икономиката, е продукт, който е носител на енергия и е с оптимално за автотрофните организми (растенията) съдържание и съотношение на биогенните химични елементи (азот, фосфор, калий и др.). Следователно той изцяло се включва в естествения кръговрат на веществата в природата и е незаменимо средство за подобряване плодородието на почвата (Байков, 2000; Кръстев, 2000; Krastev, 2015). Въпреки това, съществуват някои особености, които затрудняват решаването на проблема с екологосъобразното оползотворяване на торови-

те отпадъци. Преди всичко органичните вещества в тора са с висока концентрация. Техният състав не е постоянен и зависи от много фактори – вид, възраст и здравословно състояние на животните; качество на фуража и състава на дажбата; обмяната на веществата; сезона и др. Запазването на хранителните вещества в тора зависи до голяма степен и от начина, условията и срока на неговото съхранение (Кръстев, 2000; Петков и кол., 2001; Петков, 2006).

Друга важна особеност на органичните торови отпадъци е високото съдържание на микроорганизми (в т.ч. патогенни) и на инвазионни форми на паразити. Органичният тор е добра хранителна среда за запазване жизнеспособността на микроорганизмите и за преживяемостта на паразитните форми. Непосредствена опасност за здравето на хората и животните представляват патогенните микроорганизми, които се отделят от болни и преболедували животни, и от тези със скрито бактерио- и вирусноносителство преди появата на клиничните признаци. Патогенните микроорганизми запазват жизнеността си в тора продължително време – някои от тях месеци (причинителите на туберкулозата, бруцелозата и др.) и години (спорите на антракса), и могат да станат причина за масови епидемии и епизоотии. Установено е, че над 100 болести по човека и животните се разпространяват чрез органичния тор (Байков, 2003; Петков, 2004).

Производството на животинска продукция може да се развива успешно само като съчетава икономическата ефективност с опазването на околната среда. Затова е необходима екологизация на екотехническите системи. Този подход за развитие на съвременното животновъдство е основен принцип, залегнал в директивите на Европейския съюз. Производството на растителни и животински продукти – мляко, месо, яйца, вълна и др., трябва да е организирано без да замърсява въздуха, водата и почвата в района на фермата над регламентираните изисквания. Екологизацията на животновъдството е комплекс от дейности, внедряването на които е

резерв за повишаване ефективността на производството, съчетано с опазване на околната среда от замърсяване (Кръстева и Апостолов, 2003; Кръстев, 2010).

Според Иванов (2009) добрите фермерски практики трябва да включват комплекс от общи мероприятия за осигуряване на качеството, безопасността и проследяемостта на животинската продукция. Те безусловно гарантират, че продукцията е получена от здрави животни, при подходящи хигиенни и технологични условия, без производството да нарушава баланса на околната среда. ДФП делегират цялата отговорност за качеството, безопасността и проследяемостта на животинската продукция на производителя.

Кръстев (2012) е на мнение, че всеки производител на животински продукти трябва да знае, че съществуват нормативни документи, които определят нормите на безопасност и замърсяване на околната среда.

Необходимо е да се установи дали при производствените дейности във фермата отпадъчните продукти замърсяват околната среда в определената по нормативен документ (Наредба № 7/1992 г.) хигиенно-защитна зона около всеки животновъден обект. Съгласно тази Наредба, в зависимост от вида и капацитета на животновъдната ферма, е регламентирано минимално допустимото разстояние до регулацията на най-близките жилищни имоти.

Екологизацията на животновъдството няма алтернатива както в европейски, така и в национален мащаб. Хармонизирането с изискванията на европейското национално екологично законодателство, според ОСП 2020, поставя нови критерии за опазване на въздуха, водата и почвата, които засягат и производството на животински и растителни продукти. Привеждането на производствени единици в животновъдството в съответствие с нормативните изисквания за опазване на околната среда и биоразнообразието е неизбежен процес. Важна предпоставка за осъществяване на тази национална задача е търсенето на подходящи начини за запознаване на фермерите с новата нормативна ба-

за по опазване на околната среда и тяхното стимулиране чрез икономически и пазарни механизми.

ЛИТЕРАТУРА

- Арабска, Е.**, 2012. Възможности за производство и пазарна реализация на биологичните хранителни продукти в България – икономически, социални и екологични аспекти. Сборник доклади – 50 години НИРХ. МНПК „Храни, технологии и здраве“.
- Байков, Б.**, 2000. Екология за всеки (Биология с основи на зоологията), София, НБУ, Изд. „Планета“, с. 512-532
- Байков, Б.**, 2003. Екология и хигиена на селскостопанските животни. ЛТУ, София, с. 427.
- Башев, Х., П. Йовчева, Д. Митова, Д. Тотева, А. Митов**, 2014. Аспекти на екоупрвлението в земеделието. Селскостопанска академия, Институт по аграрна икономика, с. 1-58
- Блажева, В.**, 2013. Еволюция на общата селскостопанска политика на Европейския съюз. Диалог, 4: 16-26
- Бъчварова, С., М. Джорева, Й. Христозова, А. Сеньов**, 2008. Климатичните аномалии и отражението им върху земеделското производство в България през 2007, МЗП, София, с. 167.
- Гайдарска, В., М. Игнатова**, 2013. Тенденции в развитието на млечното говедовъдство, Животновъдни науки, 50, 4/5, с. 9-16
- Григорова, С., М. Петкова**, 2011. Хранене на птиците и опазване на околната среда. Научни доклади от международна конференция „100 години почвена наука в България“, 16-20 май 2011, София, с. 684-688
- Динкова, В., 2013. Животновъдни сгради – изисквания и конструкции. Агробиотехника – растениевъдство, животновъдство, биоенергетика. I, 2, с. 9-12
- Европейска комисия, Съобщение ОСП към 2020 г.: Храните, природните ресурси и териториалните предизвикателства на бъдещето, СОМ (2010), Брюксел, 29.09.2010.
- Иванов, И.**, 2009. Добрите фермерски практики в млечното животновъдство. Животновъдство, 4, с. 22-26
- Кръстев, К.**, 2000. Основни екологични принципи при съхранението и оползотворяването на органичния тор. Селскостопанска наука, 38 (2) 40-42
- Кръстев, К.**, 2010. Някои екологични аспекти на екотехническите системи в животновъдството. Животновъдни науки, 47, Приложение 1, с. 28-31
- Кръстев, К.**, 2012. Някои принципи при екологизацията на екотехническите системи в животновъдството. Селскостопанска наука, 45, 2, с. 15-21
- Кръстева, М., Н. Апостолов**, 2003. Екологизация на технологиите в животновъдството. Екология и бъдеще, 3, с. 8-11
- Латинов, Л.**, 2008. Климатични особености и аномалии на времето в България. кн. Климатичните аномалии и отражението им върху земеделското производство в България през 2007, МЗП, София, с. 9-22
- Лиджи, К., Я. Горинов**, 2010. Производствено-икономически резултати при биологично производство на телешко месо. Животновъдни науки, 47, Приложение 1, с. 252-255
- Найденев, М.**, 2010. Биоземеделието – нова бизнес ниша, в-к „Фермер“, бр. 988, XIX от 11-17. IX. 2010, 1.
- Наредба № 13 за ПДК на вредните вещества във въздуха на работната среда, ДВ, бр. 81/1992 г.
- Наредба № 44/2006. За ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти, ДВ бр. 50/2010 изм. ДВ, бр. 48 от 2008, изм. ДВ, бр. 50 от 2010, изм. ДВ, бр. 10 от 2012.
- Наредба № 7 за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда, ДВ бр. 46/1992 г., ДВ бр. 46/1994 г., ДВ бл.89 и 101/1996 г. и ДВ бр. 101/1997 г.
- Наредба №6 от 18 март 2002 г. за мерките за контрол на остатъци от ветеринарномедицински препарати и замърсители от околната среда в живи животни и продукти от животински произход, ДВ бр. 32/2002 г.
- Николов, В., Л. Николова**, 2003. Екологични аспекти на селекцията. I. Диференциация на екологичните параметри, Животновъдни науки, 40, 3-4, с. 114-117
- Петков, Г.**, 2004. Замърсяване на въздуха от екотехническа сиситема за 4530 свине, Животновъдни науки, 41 (4), с. 74-79
- Петков, Г.**, 2006. Проучване въздействието на антропогенни екосистеми в свиневъдството върху околната среда, Дисертация, Тракийски университет, Стара Загора, с. 6-154
- Славов, Р., Н. Тодоров, Д. Павлов, Г. Михайлова, М. Панайотов, И. Станков, В. Радев, Й. Стайков**, 2012. Развитие на животновъдството, Научна конференция “Обща селскостопанска политика на Европейския съюз и развитие на аграрното производство в България”, 10-11.05. Стара Загора, с. 7-17
- Христов, Хр.**, 2007. Естествена устойчивост при животните, Аграрен университет, Пловдив, 128 с.
- Ellis, K. A., W. G. McLean, D.H. Grove-White, P.J. Gripps, C. V. Howard and M. Mihm**, 2005. Studies comparing the composition of milk produced on organic and conventional dairy farms in the UK, In: Proceedings of the 4 SAFO Workshop “Systems development: quality and safety of organic livestock products”, 17-19 March 2005, Frick, Switzerland, pp. 41-46
- Haas, E. and B. Bapst**, 2004. Swiss organic dairy farmer survey: Which path for the organic cow in the fu-

ture?, In: Proceedings of the 2 SAFO Workshop “Organic livestock farming: potential and limitations of husbandry practice to secure animal health and welfare and food quality”, 25-27 March 2004, Witzenhausen, Germany, pp. 35-41

Krastev, K., 2015. Ecological Trends at Animal Husbandry Nitrogen Utilization, *Biotechnology in Animal Husbandry*, 31, 1, pp. 1-12

Ondrasovikova, O., M. Vargova, M. Ondrasovic and J. Kottferova, 2004. Application of hygiene regimen in obtaining and treatment of milk on organic and conventional farms in the Slovak Republic, In: Proceedings of the 3 SAFO Workshop “Enhancing animal health security and food safety in organic livestock production”, 16 – 18 September 2004, Falenty, Poland, pp. 115-118

Sloniewski, K., T. Sakowski, A. Jozwik and E. Rembalkowska, 2005. The influence of the grazing season

on polyunsaturated fatty acids content in cow milk far from Bieszczady Region of Poland, In: Proceedings of the 4 SAFO Workshop “Systems development: quality and safety of organic livestock products”, 17-19 March 2005, Frick, Switzerland, pp. 47-53

Toth, K. and V. Szente, 2004. Challenges of the organic milk production in Hungary, In: Proceedings of the 3 SAFO Workshop “Enhancing animal health security and food safety in organic livestock production”, 16 – 18 September 2004, Falenty, Poland, pp. 123-127

http://europa.eu/pol/index_bg.htm (17.08.2015 г.)

<http://europa.eu/!uJ37DJ> (20.08.2015 г.)

http://www.mzh.government.bg/MZH/Libraries/%D0%9E%D0%A1%D0%9F_%D0%91%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%89%D0%B5/DOKLAD_OSP_sled_2013_BG.sflb.ashx (10.07.2015 г.)

ECOLOGICAL TRENDS IN THE COMMON AGRICULTURAL POLITICS OF THE EUROPEAN UNION DURING THE PERIOD 2014–2020

*K. Krastev, M. Mihailova - Toneva
Institute of Animal Science – Kostinbrod*

ABSTRACT

The Common Agricultural Policy of the European Union (EU), established in 1962, is the first fully integrated Community policy, which helped to establish the Single European Market. During its more than fifty years' history this policy has undergone considerable evolution. The purpose of this article is to consider in details the environmental trends in the Common Agricultural Policy of the EU during the period 2014–2020 and to indicate the measures that the EU is taking to reduce the harmful effects of climate change, biodiversity loss, irrational use and pollution of natural resources (water, air, soil), as well as the depletion of fossil fuels.

Key words: ecological trends, Common Agricultural Policy, European Union